Avatime

L'**avatime** (o **afatime**, o **sia**, o **sideme**, o **Si-ya**, autodenominats com ***kedone***) és una llengua kwa oriental (del grup de les llengües de la riba esquerra) que parlen els avatimes de la zona d'Amedzofe, a la regió Volta de Ghana. Hi ha entre 24.000[1] i 32.000 avatimes.[2] El seu codi 639-3 és **avn** i el seu codi al glottolog és **avat1244**.[3]

Avatime	
Altres noms	**Afatime**, **Sia**, **Sideme**, **si-ya**
Tipus	llengua i llengua viva
Parlants	
24.000 (2003ethnologue)[1] o 32.000 (joshuaproject)[2] principalment a regió Volta	
Parlat a	Ghana
Autòcton de	regió Volta
Classificació lingüística	
Níger-Congo Atlantic-Congo Volta-Congo Benue-Congo Llengües kwa Llengües kwa orientals Llengües avatime-nyambos **Avatime**	
Codis	
ISO 639-3	avn (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=avn)
SIL	avn
Glottolog	avat1244 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/avat1244)
Ethnologue.com	avn (http://www.ethnologue.com/language/avn)
IETF	avn

Contingut

Família lingüística

Segons l'ethnologue, l'avatime és una llengua kwa oriental que pertany al subgrup de les llengües avatime-nyangbos juntament amb el nyangbo i el tafi.[4] El glottolog fa la mateixa classificació.[3]

Situació geogràfica i pobles veïns

Amedzofe és el poblat principal dels avatimes, a la regió Volta.[1] Vane, Gbadzeme, Dzokpe, Biakpe, Dzogbefeme i Fume són altres aldees del seu territori.

Segons el mapa lingüístic de Ghana de l'ethnologue, el territori avatime està situat al sud-est del país, a prop de la frontera amb Togo, que està a l'est. És un petit territori veí dels territoris també minúsculs dels logbes (nord), dels nyambos i dels tafis. Aquesta zona d'aquests quatre pobles està rodejada pel territori dels ewes i està situada a l'est del llac Volta.[5]

Dialectes i llengües semblants

L'avatime no té cap dialecte conegut. És semblant al nyangbo i al tafi.[1]

Sociolingüística, estatus i ús de la llengua

Segons els nivells EGID, l'avatime és una llengua desenvolupada (EGIDS 5): és parlada per persones de totes les edats i generacions tant a la llar com en l'entorn social a tots els nivells i està estandarditzada i té literatura, tot i que la seva situació no és totalment sostenible.[6] Menys de l'1% dels que la tenen com a llengua materna hi estan alfabetitzats i entre el 5 i el 15% dels que hi estan alfabetitzats la utilitzen com a segona llengua. Té gramàtica i està escrita en alfabet llatí des del 2010. Hi ha persones de pobles veïns que la coneixen com a segona llengua.[1] Segons l'ethnologue l'ús de l'avatime està disminuint a favor de l'ewe, que l'està desplaçant.[1]

Fonologia

L'avatime és una llengua tonal que segons Rebecca Defina (del Max Planck Institute for Psycholinguistics), compta amb tres tons diferents, i que, segons Russell G. Schuh (de la Universitat de Maiduguri), en té quatre. Aquests tons bàsicament s'utilitzen per fer contrastos lèxics tot i que també poden tenir una funció gramatical.

Vocals

Segons Russel G. Schuh, l'avatime té nou vocals, : /i ɪ e ɛ a ɔ o ʊ u/. No estan del tot clares les diferències entre /i e o u/ i /ɪ ɛ ɔ ʊ/ . Rebecca Defina, en canvi, apunta que n'hi ha set.

Igual que moltes altres llengües de Ghana, els sons vocàlics es fan a través d'avançar i retreure la base de la llengua (contracció laríngea).

L'avatime té harmonia vocàlica. No es barregen el grup de les /i e o u/ relaxades amb el grup de les vocals / ɪ ɛ 1 ɔ ʊ / i els prefixos canvien les vocals perquè s'harmonitzin. Per exemple, el gènere pel gènere humà singular hi ha el prefix /ɔ ~ o/ i el plural hi ha el prefix /a ~ e/: /o-ze/.

Hi ha vocals llargues i curtes. Hi ha gravacions del 1710 que mostren que les vocals podrien haver estat nasals però aquestes han desaparegut i a l'actualitat hi ha poques paraules amb vocals nasals.

Consonants

El sistema consonàntic de la llengua avatime té una consonant fricativa bilabial [β] i un seguit de labiovelars, incloent-hi fricatives labiovelars. També compta amb consonants considerades de doble articulació, ja que van seguides de l'aproximant [w].

Consonants de l'avatime

	Bilabials	**Labiodentals**	**Alveolars**	**Postalveolars**	**Velar**	**Labio-velars**
Nasals	m		n	ɲ	ŋ	ŋʷ
Oclusives	p b		t d		k ɡ	k͡p ɡ͡b
Africades			t͡s d͡z ~ t͡ʃ d͡ʒ			
Fricativa	β	f v	s z		x ɣ	xʷ ɣʷ
Aproximant			l ~ r	j		w

Gramàtica i Vocabulari

L'avatime és una llengua amb set classes nominals (marcades per prefixos nominals) de les quals sis són subclasses del nombre (singular i plural). En el cas dels verbs, el mode i l'aspecte també vénen determinats per prefixos, en canvi, no hi ha marques pels temps verbals. Segons l'ordre canònic, l'ordre dels constituents en una oració és SVO (Subjecte, Verb i Objecte)

Trobem diferents grups de pronoms personals que corresponen a un grup nominal determinat. Els pronoms poden tenir una funció d'objecte directe del verb o poden tenir una funció lliure.

L'avatime és una llengua amb set tipus de gèneres gramaticals dels quals un d'aques

ts compta amb dos subgèneres (un per paraules amb prefixos i l'altre per paraules sense prefixos). Els diferents gèneres agrupen diferents tipus de paraules: el gènere O/BA (representa el 33% de les paraules de la llengua) engloba gairebé tots els noms d'humans i d'animals domèstics i salvatges i, dins d'aquest grup trobem el subgrup Ø que inclou les paraules manllevades, també trobem el gènere LI/A (representa el 21% de les paraules de la llengua) usat per algunes parts del cos, alguns animals, per expressions temporals, etc.

Pel que fa als pronoms demostratius o el indefinits es formen a partir de l'ús dels prefixos dels seus referents.

El sistema numeral de l'avatime funciona a partir de prefixos. En el cas dels nombres cardinals la seva forma ve determinada pel grup nominal al qual pertany el nom a què acompanya. A més, el nivell tonal del nombre cardinal varia segons el prefix que té el nom.

Referències

1. «Avatime. A language of Ghana (http://www.ethnologue.com/language/avn)». ethnologue. [Consulta: 16 març 2015].
2. «Language: Avatime (http://joshuaproject.net/languages/avn)». joshuaproject. [Consulta: 16 març 2015].
3. «Language: Avatime (http://glottolog.org/resource/languoid/id/avat1244)». glottolog. [Consulta: 16 març 2015].
4. «Avatime-Nyangbo (http://www.ethnologue.com/subgroups/avatime-nyangbo-0)». ethnologue. [Consulta: 16 març 2015].
5. «Mapa lingüístic de Ghana. L'avatime és el número 48 (http://www.ethnologue.com/map/GH)». ethnologue. [Consulta: 16 març 2015].

6. «Avatime in the Language Cloud (http://www.ethnologue.com/cloud/avn)» (en anglès). ethnologue. [Consulta: 16 març 2015].

Bibliografia

- Ford, Kevin C. 1971. *Aspects of Avatime syntax*. Legon : Universitat de Ghana. 285 pàgines.
- Schuh, R.G. 1995. *Aspects of Avatime Phonology*. A: *Studies in African linguistics* 24. pp. 31-67.
- Schuh, Russell G. 1995. *Avatime noun classes and concord*. A: *Studies in African linguistics* 24. pp. 123-149.
- Maddieson, Ian. 1998. *Collapsing vowel harmony and doubly-articulated fricatives: two myths about the phonology of Avatime*. A: Maddieson, Ian i Hinnebusch, Thomas Joseph (eds.), *Language history and linguistic description in Africa: selected papers of the 26th annual conference on African linguistics, held March 23-25, 1995, in Santa Monica, California, 155-166*. Trenton NJ & Asmara: Africa World Press.
- Ford, Kevin C. 1971. *Noun classes, concord and markedness in Avatime*. A: Houïs, Maurice (ed.), *Actes du 8ème congrès international de linguistique africaine*, Abidjan, 24-28 març de 1969, 141-149.
- van Putten, Saskia. 2009. *Talking about motion in Avatime*. Universitat de Leiden.
- Ford, Kevin C. 1971. *Remarks on distinctive features of tone in light of data from a Ghanaian language with five distinctive phonetic tone levels (Avatime).* Universitat de Ghana.
- Westermann, Diedrich. 1903. *Avatime-Fabeln mit Ewe und deutscher Übersetzung*. A: *Zeitschrift für afrikanische, ozeanische und ostasiatische Sprachen* 7. (?).